

1.ชื่อผลงาน/เรื่องที่จะพัฒนา :การพัฒนารูปแบบบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดในชุมชนแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน โดยใช้กลไกพอ.พื้นที่บ้านป่ากระท่อม ตำบลหนองบัว อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

2.สรุปผลการดำเนินงานโดยย่อ

การบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดในชุมชนแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์โดยใช้กลไกพอ.เป็นการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดโดยผู้เสพยาเสพติดสมัครใจเข้าสู่กระบวนการบำบัด มีผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คูแฉก กำกับติดตาม ประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีกระบวนการทำงานตามกลไกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ เริ่มด้วยการวางแผนการบำบัด วิเคราะห์ กำกับ ติดตาม ประสาน และร่วมดำเนินงานตลอดจนช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพทางสังคม เพื่อช่วยให้ผู้เสพยาที่สมัครใจบำบัดรักษาสามารถเลิกเสพยา ได้รับการส่งเสริมอาชีพ ได้รับการส่งเสริมด้านการศึกษา ได้รับการดูแลด้านสาธารณสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัว และเป็นที่ยอมรับของประชาชนในชุมชนได้อย่างปกติสุข โดยที่ผ่าน มาประเทศไทยได้กำหนดนโยบายยาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ มีการกวาดล้างยาเสพติดให้หมดไป มีการดำเนินคดีกับผู้เสพ ผู้ค้า มีการจับกุมดำเนินคดี บางรายต้องเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาตามกฎหมายโดยที่ผู้เสพก็ไม่ได้สมัครใจทั้งหมด เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนำตัวมาคัดกรองหาสาเสพติดที่โรงพยาบาลและเข้าสู่กระบวนการบำบัดในโรงพยาบาล เมื่อทบทวนดูข้อมูลสถานการณ์ยาเสพติดที่ผ่าน มาอำเภอศรีนคร ในปี2564-2565 พบว่า 1)ผู้เสพยาเสพติดต้องได้รับการคัดกรองปีสภาวะในโรงพยาบาล จำนวน 28 ราย ไม่มาคัดกรอง จำนวน 10 ราย ทำให้ไม่สามารถจำแนกประเภทความรุนแรง เป็นผู้เสพ ผู้ใช้ ผู้ติด ได้ทำ และทำให้ไม่ได้รับการบำบัด 2) ผู้เสพยาเสพติด 41 ราย ใช้รูปแบบบำบัดในโรงพยาบาล บางรายขาดการติดต่อ ไม่มาบำบัด ต่อไปในอนาคตอาจก่อปัญหาความรุนแรงทางอาชญากรรมต่อบุคคลในครอบครัว และชุมชนได้ 3) ข้อมูลของผู้เสพยาเสพติดที่มารับการบำบัดในโรงพยาบาลเป็นความลับทำให้ผู้นำชุมชนอาจไม่สามารถกำกับ ติดตามดูแลอย่างใกล้ชิดได้ คณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอศรีนคร จึงวางแผนพัฒนารูปแบบการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดโดยผู้ป่วยสมัครใจบำบัดในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ร่วมขับเคลื่อนกระบวนการตลอดการบำบัดรักษา สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ให้ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน มีส่วนร่วมในกระบวนการบำบัด คูแฉกให้ผู้รับการบำบัดเลิกเสพได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม อยู่ร่วมกับครอบครัว เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนได้อย่าง ปกติสุข ขยายผลไปยังชุมชนอื่น มีความยั่งยืน

3.หน่วยงาน : สำนักงานสาธารณสุขอำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

ผู้จัดทำ :นางสาวจิตรา มูลทิ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ และคณะ

4.เป้าหมาย

- 1.สร้างรูปแบบการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดในชุมชนแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืนโดยใช้กลไกพอ.
- 2.เพื่อให้คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอมีส่วนร่วมในกระบวนการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด
- 3.เพื่อให้การบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ผู้บำบัดเป็นที่ยอมรับของชุมชน
- 4.เพื่อสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ในการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดในชุมชน
- 5.เพื่อนำรูปแบบการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดในชุมชนแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน โดยใช้กลไกพอ.ไปขยายผลชุมชนอื่นๆ

5.ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ

เมื่อทบทวนดูข้อมูลสถานการณ์ที่ผ่านมาอำเภอศรีนคร ในปี2564-2565 พบว่า 1)ผู้เสพยาเสพติดได้รับการคัดกรองปีสภาวะในโรงพยาบาล จำนวน 28 ราย ไม่มาคัดกรอง จำนวน 10 ราย ทำให้ไม่สามารถจำแนกประเภทความรุนแรง เป็นผู้เสพ ผู้ใช้ ผู้ติด และไม่ได้รับการบำบัด 2) ผู้เสพยาเสพติด 41 ราย ใช้รูปแบบบำบัดในโรงพยาบาลเป็นหลัก บางรายขาดการติดต่อไม่มาบำบัด อาจก่อปัญหาความรุนแรงทางอาชญากรรมต่อบุคคลในครอบครัว และชุมชนได้ 3) ข้อมูลของผู้เสพยาเสพติดที่มารับการบำบัดในโรงพยาบาลเป็นความลับทำให้ผู้นำชุมชนอาจไม่สามารถกำกับติดตามดูแลอย่างใกล้ชิดได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอศรีนคร จึงวางแผนพัฒนารูปแบบการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดโดยผู้ป่วยสมัครใจบำบัดในชุมชนโดยใช้กลไกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอร่วมดำเนินการตลอดกระบวนการบำบัด ผู้นำชุมชนเกิดการรับรู้ มีความเข้าใจ มีส่วนร่วมในกระบวนการบำบัด ดูแลให้ผู้รับการบำบัดเลิกเสพได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม อยู่ร่วมกับครอบครัว เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนได้อย่างปกติสุข ขยายผลไปยังชุมชนอื่น มีความยั่งยืน

6.กิจกรรมการพัฒนา

1)ขั้นการวางแผน (Plan) หรือปัจจัยนำเข้า(Input)

1.เตรียมการประสานงานด้านข้อมูลจากภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำข้อมูลสถานการณ์การคัดกรองยาเสพติด การบำบัดรักษาจากผู้รับผิดชอบงาน ยาเสพติดโรงพยาบาลศรีนคร จากการประชุมโต๊ะข่าวยาเสพติดอำเภอศรีนคร

2.ประสานงานผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองบัว เพื่อประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการณ์ในชุมชนออกแบบรูปแบบการดำเนินงาน

3.กำหนดแบบแผนกิจกรรมการดำเนินงาน

แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	การติดตามประเมินผล	ผู้รับผิดชอบ
1.รวบรวมข้อมูลสถานการณ์ยาเสพติด (การคัดกรอง การบำบัดรักษา)	ต.ค.64	คกก.ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอศรีนคร
2.ทบทวน วิเคราะห์ค้นหาสภาพปัญหาการดำเนินงานที่ผ่านมาร่วมกันของคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอศรีนคร	ต.ค.64	คกก.ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอศรีนคร
3.แต่งตั้งคณะทำงานระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน	ต.ค.64	นายอำเภอศรีนคร
4.กำหนดประเด็นยาเสพติดเป็นประเด็นการขับเคลื่อนตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ		นายอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ
5.ประชุมกลุ่มย่อยกำหนดรูปแบบการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดในชุมชนป่ากระทุ่ม ตำบลหนองบัว	พ.ย.64	คกก.ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอศรีนคร
6.เปิดรับสมัครใจบำบัดและชี้แจงนโยบาย กฎระเบียบของชุมชนให้ผู้เข้ารับการบำบัด	พ.ย.64	ผู้ใหญ่บ้าน
7.ผู้รับการบำบัดและครอบครัวทำMOU สมัครใจยอมรับนโยบายกฎระเบียบหมู่บ้าน กับผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้าน	พ.ย.64	ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน

กิจกรรม	การติดตาม ประเมินผล	ผู้รับผิดชอบ
8. ผู้ใหญ่บ้านประสานงานคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ เพื่อส่งเสริมรายได้ อาชีพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม	ธ.ค.64	ผู้ใหญ่บ้าน
9. คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมทำกิจกรรมตามบทบาท	ธ.ค.64-มี.ย.65	คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ
10. ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านติดตามตรวจปีสสาวะ	พ.ย.64-พ.ย.65	ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน
11. เลขาคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (สาธารณสุขอำเภอ ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ลงเยี่ยมเสริมพลังทางบวก	ธ.ค.64 มี.ค.65 มี.ย.65 ก.ย.65 ม.ค.66	สาธารณสุขอำเภอศรีนคร
12. ผู้ใหญ่บ้านประกาศรายชื่อรับรองบุคคลเข้ารับการบำบัดยาเสพติดเลิกเสฟได้	มี.ย.65	ผู้ใหญ่บ้าน
13. ผู้ใหญ่บ้านสรุปผลการดำเนินงานและประสานงานหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ผู้รับการบำบัดได้รับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม	ธ.ค.65	ผู้ใหญ่บ้าน อปท. คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ

2) ขั้นตอนปฏิบัติ (DO) หรือกระบวนการ (Process)

1. รวบรวมข้อมูลสถานการณ์ยาเสพติด ข้อมูลการคัดกรอง ข้อมูลการบำบัดรักษาจากการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอศรีนคร

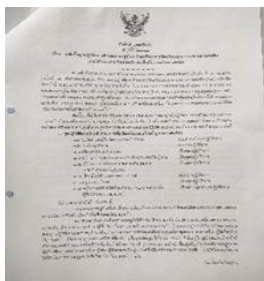
2. ทบทวน วิเคราะห์ค้นหาสภาพปัญหาการดำเนินงานยาเสพติดที่ผ่านมาาร่วมกันของคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอศรีนคร ในการประชุมโต๊ะข่าวยาเสพติด การประชุมกลุ่มย่อยในการลงพื้นที่สุ่มตรวจหาสารเสพติดกลุ่มเสี่ยงในชุมชน

3. ปกครองอำเภอจัดประชุมทบทวนบทบาทหน้าที่ตามคำสั่งคณะกรรมการระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน

4. กำหนดประเด็นยาเสพติดเป็นประเด็นการขับเคลื่อนตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ

5. คกก. ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอศรีนคร ประชุมกลุ่มย่อยกำหนดรูปแบบการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดในชุมชนป่ากระทุ่ม ตำบลหนองบัว

6. ผู้ใหญ่บ้านเปิดรับสมัครใจบำบัดและชี้แจงนโยบาย กฎระเบียบของชุมชนให้ผู้เข้ารับการบำบัด

7. ผู้รับการบำบัดและครอบครัวทำMOU สมครใจยอมรับนโยบายกฎระเบียบหมู่บ้าน กับผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้าน ยินดีให้มีการลงกำกับติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด

8. ผู้ใหญ่บ้านประสานงานคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ เพื่อส่งเสริมรายได้ อาชีพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม

9. คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมทำกิจกรรมตามบทบาท

10. ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านติดตามตรวจปีสภาวะผู้รับการบำบัดโดยสมัครใจ

11. เลขาคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (สาธารณสุขอำเภอ ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ลงเยี่ยมเสริมพลังทางบวก

12. ผู้ใหญ่บ้านประกาศรายชื่อรับรองบุคคลเข้ารับการรักษาเสพติดเล็กเสพได้ผ่านการประชุมประจำเดือนหมู่บ้าน

13. ผู้ใหญ่บ้านสรุปผลการดำเนินงานและประสานงานหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้ผู้รับการบำบัดได้รับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม

3) การติดตามประเมินผล (Check)

1. ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านติดตามตรวจปัสสาวะผู้รับการบำบัด โดยสมัครใจ สุ่มตรวจทุกสัปดาห์ รวม 12 เดือน

2. เลขาคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (สาธารณสุขอำเภอ ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ลงเยี่ยมเสริมพลังทางบวก ร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน

3. ผู้ใหญ่บ้านสรุปผลการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด โดยสมัครใจและประกาศรายชื่อรับรองบุคคลเข้ารับการรักษาเสพติดเล็กเสพได้ผ่านการประชุมประจำเดือนหมู่บ้าน

4) การดำเนินงานให้เหมาะสม (Action)

1. ต้องมีการนำรูปแบบการบำบัดไปใช้กับชุมชนอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกับชุมชนป่ากระท่อม

2. ต้องมีการประชุมถอดบทเรียน ทบทวนการดำเนินงานเป็นระยะเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

รูปแบบเดิมบำบัดรพ.

การบำบัด

1. การให้การปรึกษาเบื้องต้น ในกลุ่มผู้ใช้
ระยะเวลาบำบัด 1-2 ครั้ง
2. ให้การบำบัดโดยใช้ Matrix Program ประยุกต์
บำบัดกลุ่ม ผู้เสพ ผู้ติด ระยะเวลาบำบัดนาน 4
เดือน นัดบำบัดทุกสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร่วมกับการ
การคุ้มครองสวัสดิภาพตลอดระยะเวลาที่บำบัด

การติดตาม

1. นัดให้ผู้ป่วยมาติดตามที่โรงพยาบาล

รูปแบบใหม่

รูปแบบบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดในชุมชนแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืนโดยใช้กลไกชุมชน.

พื้นที่บ้านป่ากระทุ่ม ตำบลหนองบัว

7. ประกาศรายชื่อในที่ประชุมหมู่บ้าน
บุคคลที่เลิกเสพยา

1. วิเคราะห์สภาพปัญหา
กำหนดแนวทางร่วมกัน

2. แต่งตั้งคณะทำงานระดับ
อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน

6. ติดตามเยี่ยมตรวจเยี่ยมเป็นระยะ เสริมพลังใจทางบวก

3. กำหนดรูปแบบ CBTx อำเภอศรีนคร

5. ประสานงานหน่วยงานภาครัฐ

ส่งเสริมสร้างอาชีพรายได้ เช่น ทำไข่เค็ม

หาแหล่งทุนเลี้ยงไก่ไข่

4. ถ่ายทอดนโยบาย ทำMOU กับกรรมการหมู่บ้านสมัครใจ
เข้ารับการบำบัด ยอมรับปฏิบัติตามระเบียบของชุมชน

7.การประเมินผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

- 1.มีรูปแบบการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดในชุมชน โดยผู้บำบัดสมัครใจยินยอมตามกฎหมายของชุมชนได้
- 2.การบำบัดยาเสพติดเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีโดยใช้กลไกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ
- 3.ผู้เข้าร่วมบำบัดจำนวน 16 ราย สามารถเลิกเสพยาได้จริงจำนวน 7 ราย ร้อยละ 43.75 ไม่พบผู้เสพยาใหม่เสพยา
- 4.ผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมีส่วนร่วมในกระบวนการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดอย่างใกล้ชิด
- 5.ผู้รับการบำบัดมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ได้รับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ได้รับการส่งเสริมอาชีพ การศึกษา สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัว และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนอย่างปกติสุข

8.บทเรียนที่ได้รับ

ผู้นำชุมชน คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ คณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอต้องมีการทัศนคติเชิงบวกและทำงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มองผู้เสพยาคือผู้ป่วยที่ต้องการหายจากการเจ็บป่วย และมีความแข็งแรงของร่างกาย จิตใจ เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน

9.แนวทางที่จะพัฒนาในโอกาสต่อไป

- 1.ส่งเสริมรูปแบบการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดในชุมชนอื่นๆ
- 2.ติดตามประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ

10. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง (ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน)
2. ความเข้มแข็งของคณะทำงานยาเสพติดที่เกี่ยวข้องมองเห็นสภาพการณ์ปัญหาที่เป็นหนึ่งเดียวกัน
3. เกิดขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน โดยชุมชนได้รับการคัดเลือกให้เป็นชุมชนดีเด่นด้านการบำบัดยาเสพติด โดยใช้ชุมชนเป็นรากฐาน CBTx จากอธิบดีกรมการแพทย์การประชุมวิชาการยาเสพติดแห่งชาติ อิมแพค เมืองทองธานี เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2565

